

Ahlâk-ı Alâî

Kinalızâde Ali Çelebi, Sad. Murat Demirkol, Fecr Yayınları, Ankara 2016, 544 s.

İslam ahlâk düşüncesi literatüründe, Kinalızâde Ali Çelebi tarafından kaleme alınan *Ahlâk-ı Alâî*'nin önemli bir yeri vardır. Bu eser, İbn Miskeveyh'in *Tehzîbül-Ahlâk*'i, Nasîrüddin Tûsî'nin *Ahlâk-ı Nâsirî*'si ve Celâleddin Devvânî'nin *Ahlâk-ı Celâlî*'si ile devam eden silsilenin dördüncü halkasını oluşturmaktadır. Kinalızâde'nin amacı, Arapça ve Farsça yazılmış ahlâk eserlerinin hâricinde Türkçe bir ahlâk kitabı telif etmektir. Bu amacın gerçekleştirilmesi ile Türkçe okuyan insanlar, ahlâk eserlerinden faydalanma imkânı bulmuşlardır.

Yukarıda zikredilen üç eserden içerik olarak çok farklı olmayan *Ahlâk-ı Alâî*'nin özgün yönleri mevcuttur. Eserde kullanılan yüksek edebî dil, öğretimi kolaylaştıran bir yöntem olarak öykülemeye sık başvurulması bunlara örnek olarak zikredilebilir. Bunlara ek olarak nefis hastalıkları konusunu ele aldığı yerde Gazzâlî'ye ve sevgi konusunu ele aldığı yerde Molla Câmî'ye yapılan atıflara işaret etmekte fayda vardır.

Ağır bir dil ile kaleme alınan bu eserde, döneminin özelliklerini yansıtan ibareler bulunmaktadır. İlmî yönünün yanı sıra edebî yönü de zengin olan eserin okunup anlaşılması açısından günümüzde çeşitli zorluklar ortaya çıkmaktadır.

Günümüz Türkçesi ile Osmanlı Türkçesi arasındaki farklar ve bugün kullanılmayan, Arapça ve Farsça tabir ve terkiplerin varlığı, eserin anlaşılmasının önündeki en büyük engeldir. Hakkında çeşitli çalışmalar yapılan ve tıpkıbasım olarak yayınlanan *Ahlâk-ı Alâî*'nin sadeleştirilmesi, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı haklı bir talep olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahlâk felsefesi alanındaki çalışmaları ile tanınan Murat Demirkol, daha önce *Nasireddin Tûsî'nin Ahlak Felsefesine Etkisi* (Ankara, Fecr Yayınları, 2012) isiminde ahlak felsefesi alanında bir kitap kaleme almıştır. *Ahlâk-ı Alâî*'nin günümüz insanı için anlaşılır kılınması amacı ile çalışmalarda bulunan yazarın sadeleştirdiği bu metin, yakın bir zamanda Fecr Yayınları tarafından basılmıştır.

Eserin sadeleştirilmemiş halinin, devlet adamları, öğretmenler ve öğrenciler için yeterince faydalı olamayacağını ifade eden Demirkol, bu durumun kendisini bahsi geçen çalışmayı yapmaya yönelten en önemli saik olduğunu vurgulamaktadır. Sadeleştirme yapıldığı takdirde eserin ilmî ve edebî yönünden kayıplar yaşayacağı kaygısını taşımanın haklılığına işaret eden Demirkol, kiptan gerektiği gibi istifade edilememesi durumunda ortaya çıkacak zararın daha büyük olduğunu düşünmektedir.

Murat Demirkol, kendisinden önce Hüseyin Algül ve Ahmet Kahraman tarafından sadeleştirilerek Tercüman Gazetesi tarafından basılan *Ahlâk-ı Alâî* baskısındaki problemlere işaret etmektedir. Okuyucunun eseri anlaması noktasında ciddi katkıları olan bu baskının, ilmî bir inceleme ve tenkite tâbi tutulması Demirkol'a göre zarurîdir. Eserin yazma nüshasının 1b-9a arasındaki varaklarında bulunan "Dibâce"nin, Tercüman Gazetesi baskısında yer almadığını dile getiren yazar, bu durumu büyük bir eksiklik olarak görmektedir. Zira geleneğe uygun bir şekilde hamdele, salvele ve padişaha övgü ile başlayan "Dibâce", eserin yazılış sebebini ve kendisinden önceki ahlak literatürünün genel özelliklerini içermektedir. Bahsi geçen baskı için Demirkol'un getirdiği bir başka eleştiri, özgün metinde yer alan manzum eserlere yer verilmemesidir.

Günümüz Türkçesiyle yayına hazırlanan eserin metni, açık ve anlaşılır bir şekilde oluşturulmuş olup sadeleştirme adına edebî dilden taviz verilmemiştir. Demirkol'a göre bu konuda yapılacak bir fedakârlık, eserin özüne zarar verecektir. Bu olumlu özelliklerin yanı sıra sadeleştirme metninde kullanılan dil ile ilgili olarak tenkit edilmesini düşündüğümüz bir nokta, kullanılan uzun cümlelerdir. Eserin aslına sâdik kalma kaygısı ile yapılan bu tercih, okuyucuyu yormakta ve bazı noktalarda anlamayı zorlaştırmaktadır.

Sadeleştirilen metin içerisinde, *Ahlâk-ı Alâî*'yi önemli kılan unsurlardan biri olan Arapça ve Farsça manzum eserlerin tercümeleri verilmiştir. Okuyucunun bağlam içerisinde edebî ürünlerle karşılaşmasını sağlayan bu yöntemin,

meselelere vâkif olmayı kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Bahsi geçen Arapça ve Farsça şiirlerin orijinallerine, son not olarak yer verilmiştir. Dipnot ve açıklama yapmak için parantezin kullanılmadığı metinde Demirkol, gerekli gördüğü açıklamaları da son not olarak vermeyi tercih etmiştir. Metnin kendi bütünlüğü içerisinde anlaşılmasını kolaylaştıran bu yöntemin, okuyucu için zaman zaman yorucu olabileceği de gözden kaçırılmamalıdır.

Kitabın sonunda, eserde yar alan Osmanlıca şiirlerin anlaşılmasına katkı sağlamak için sadeleştirilen tarafından hazırlanan küçük bir sözlük yer almaktadır. Son bölümde yer alan kişi ve yer indeksinin, araştırmacıların kolay bir şekilde *Ahlâk-ı Alâî*'den istifade edebilmesi için geliştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. İlerleyen baskılar için bir kavram indeksinin hazırlanması, bu eksikliği dolduracak mahiyette bir adım olarak değerlendirilebilir.

Sadeleştirilen metnin başlıklandırılması ile ilgili işaret edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Kınalızâde eseri bölümlere ayırırken döneminin telif geleneğine uygun bir biçimde dibâce, mukaddime, kitab, bahs, bab, emr, makam ve fasıl ifadelerini kullanmıştır. Demirkol, “Dibâce”yi önsöz, “Mukaddime”yi giriş; ana bölümleri birbirinden ayıran “Kitab”ı bölüm ile karşılamayı tercih etmiştir. Ancak girişin alt başlıkları olarak değerlendirebileceğimiz “bahis”; birinci ve ikinci bölümün alt başlığı olan “bap” ve üçüncü bölümde yer alan “fasıl” alt başlıkları olduğu gibi bırakılmıştır. Eserin içerisinde yer alan ara başlıkların oluşturulmasında zaman zaman Mustafa Koç’un tercihlerinden faydalanılmıştır.

Murat Demirkol, *Ahlâk-ı Alâî*'de, eserin bölümlendirilmesi ve konuların tasnifi ile ilgili bir problem tespit etmiştir. Kınalızâde'nin ahlâk literatürü geleneğine uygun bir biçimde oluşturduğu metinde bu geleneğin bir yansıması olarak Ahlâk, Ev İdaresi ve Devlet Yönetimi şeklinde üç ana bölüm vardır. Demirkol'a göre müellif, Ev İdaresi bölümünü gereken yerde bitirmemiş, Devlet Yönetimi başlığı altında yer alması gereken bazı konuları burada işlemiştir. Sadeleştirilen, okuyucunun metni bir bütün olarak anlamasını kolaylaştırmak için bu noktada bir tasarrufta bulunmuştur. Ev İdaresi bölümünde yer alan ancak bir sonraki bölümde yer alması gerektiği düşünülen üç bap, hazırlanan bu baskıda Devlet Yönetimi bölümüne yerleştirilmiştir.

Ahlâk-ı Alâî'nin, sadeleştirilmiş bir metin olarak önümüzde durması, onu anlamayı kolaylaştırmaktadır. Bu çalışma sayesinde, İslam ahlak felsefesi alanındaki araştırmacıların, eserden daha rahat bir şekilde faydalanabileceklerini düşünüyoruz.

Hacer ERGİN*

* Ar. Gör., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi.

Eskiyeini Dergisi Yayın ve Yazım Kuralları

Notes for Contributors

Eskiyeini Dergisi yılda iki kez yayınlanan hakemli/akademik bir dergidir.

Eskiyeini Dergisinde özgün araştırma ve incelemeler, değerlendirme yazıları, araştırma notları, kitap, tez vb. tanıtımları, edisyon kritikler, sadeleştirmeler ve çeviri yazılar yayınlanır.

Eskiyeini Dergisi; Türkçenin yanı sıra, başta İngilizce ve Arapça olmak üzere farklı dillerdeki yazılara açıktır.

Dergide yer alacak makaleler insan ve toplum bilimleri ile ilahiyat alanındaki yazılardan oluşmaktadır.

Dergide yayınlanacak yazılarda daha önce başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere başka bir yayın organına verilmemiş olma şartı aranır. Yayınlanacak yazılarda araştırma ve yayın etiği kurallarına uygunluk esas alınmaktadır.

Yazılarda makaleler için sınır 7.000, tanıtım türü yazılar için 1.500 kelimedir. İstisnai durumlarda yayın kurulu kararları esastır.

Akademik makalelerde başlıkların yanında İngilizce ve Türkçe özetler yer almalı, bunlar 150 kelimeyi geçmemeli ve anahtar 3-7 kelimelik anahtar sözcük/keywords bulunmalıdır.

Yazarla ilgili bilgiler ayrı bir doküman halinde dergiye gönderilmeli, hakem değerlendirmesine sunulacak yazı içerisinde yazar ismi ve ilgili atıflar yer almamalıdır.

Makaleler, dergi yazım kuralları çerçevesinde notlar, kaynakça ve varsa şekil ve tabloları ile son hali verilmiş olarak gönderilmelidir.

Makaleler Microsoft Word programında (Word 97 veya daha ileri bir versiyonu), en az 2,5 cm kenar boşlukları bırakılarak, metin kısmının tamamı Times News Roman yazı tipinde, 12 punto ve 1,5 satır aralıklı, dipnotlar ise 10 punto ve tek aralıklı olarak yazılmalıdır.

Makalelerde yapılacak atıflarda ve kaynakça yazımında Eskiyeini Dergisinin web sayfasında yer alan Makaleler İçin Referans Kuralları esas alınmalıdır.

Alınan yazılar yayın kurulundan geçtikten sonra değerlendirilmek üzere iki hakeme gönderilir ve gelen raporlara göre yayın kurulunun nihai görüşüne sunulur. Düzeltme istenmesi halinde makalelerin hakem raporlarına göre en geç bir ay içerisinde düzeltmeler tamamlanmış olarak yeniden gönderilmesi gerekmektedir.

Yazılar, ekli Word dosyası halinde eski-yeni@hotmail.com e-posta adresine gönderilmelidir.

Eskiyeini Dergisi'nde yayınlanan yazıların telif hakkı dergiye aittir.

Yayınlanan yazıların ilmi, fikri ve edebi sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayınlansın ya da yayınlanmasın, dergiye gönderilecek yazılar iade edilmez.

Yazısı yayınlanan yazarlara dergiden iki adet gönderilir.